

DOI 10.54596/2309-6977-2022-1-59-63

ЭОЖ 378.147

ҒТАМА 14.35.07

СТУДЕНТ ЖАСТАРДЫ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДЫҢ ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢІНДЕ ОҚЫТУ

Гоненко С.В., Мульдинова Э.С.

М. Қозыбаев атындағы СҚУ, Петропавл, Қазақстан

Аңдатпа

Қазіргі заманғы ғылыми және техникалық даму шеңберіндегі кез-келген қызмет саласы өзінің құрылымына жаңа түзетулер енгізіп, жалғастыруда. Білім беру саласының құрылымындағы өзгерістер, атап айтқанда, «Дене шынықтыру» пәні де ерекшелік емес.

Пән бойынша сабақтарды өткізу негізделетін негізгі құжаттама – пәннің оқу-әдістемелік кешені (ПОӘК), жұмыс оқу бағдарламасы (ОЖЖ), сондай – ақ олардың құрамдас бөліктері болып табылады.

Қазіргі қалыптасқан жағдайда (пандемия) білім беру, негізінен, қашықтықтан білім беру сияқты оқыту түріне көшуге мәжбүр болды. Мұғалімдер, жаттықтырушылар және дене шынықтыру оқытушылары сабақтарды өткізудің жаңа әдістері мен құралдарын іздеуге мәжбүр болды.

«Дене шынықтыру» пәні бойынша сабақтарды өткізу әдістемелерінің өзгеруі (тіпті координаттық) өзінің мақсаттылығын жоймайды. Мақсаты - студент жастарды тәрбиелеу, дамыту және олардың салауатты өмір салтын ұстануын қолдау, әлі де өзекті болып қала береді.

Түйінді сөздер: білім беру саласы, дене шынықтыру, дене шынықтырудың әдістері мен құралдары, салауатты өмір салты.

ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЁЖИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Гоненко С.В., Мульдинова Э.С.

СКУ им. М. Козыбаева, Петропавловск, Казахстан

Аннотация

Любая сфера деятельности, в рамках современного научного и технического развития, претерпела, и, продолжает вносить всё новые и новые коррективы в свою структуру. Изменения в структурности сферы образования, в частности – дисциплины «Физическая культура», не является исключением.

Основная документация, на что опирается проведение занятий по предмету, является – учебно-методический комплекс дисциплины (УМКД), рабочая учебная программа (РУП), а также – их составные части.

В сложившихся современных условиях (пандемия), образованию пришлось, в большей части, перейти на такой вид обучения, как – дистанционное. Педагогам, тренерам и преподавателям по физической культуре пришлось изыскивать новые методы и средства проведения занятий.

Изменение методик (даже координатные) в проведении занятий по дисциплине «Физическая культура», не отменяет свою целенаправленность. Цель – воспитание, развитие и поддержание здорового образа жизни у студенческой молодёжи, по прежнему остаётся актуальной.

Ключевые слова: сфера образования, физическая культура, методы и средства физической культуры, здоровый образ жизни.

STUDENT YOUTH TRAINING AT THE MODERN STAGE OF EDUCATION DEVELOPMENT

Gonenko S.V., Muldinova E.S.

NKU named after M. Kozybaev, Petropavlovsk, Kazakhstan

Annotation

Any field of activity, within the framework of modern scientific and technical development, has undergone, and continues to make more and more adjustments to its structure. Changes in the structure of the sphere of education, in particular - the discipline "Physical culture", is no exception.

The main documentation on which the lessons on the subject are based is the educational-methodological complex of the discipline (EMCD), the working curriculum (WC), as well as their constituent parts.

In the current conditions (pandemic), education had, for the most part, to switch to such a type of education as distance learning. Physical education teachers, coaches and teachers had to find new methods and means of conducting classes.

Changing the methods (even coordinating ones) in conducting classes in the discipline "Physical culture" does not cancel its purposefulness. The goal - upbringing, development and maintenance of a healthy lifestyle among student youth, still remains relevant.

Key words: education, physical culture, methods and means of physical culture, healthy lifestyle.

Кіріспе

Соңғы уақытта ғылым мен білім өз құрылымында өте үлкен және үйлесімді өзгерістерге ұшырады. «Дене шынықтыру» пән ретінде мұндай үрдістер, инновациялар және олардың бағыттарындағы үйлесімді өзгерістер үшін ерекшелік болған жоқ.

Қалыптасқан жағдайларда (пандемия) осы бағыттағы мамандарға, оқытушылар мен жаттықтырушыларға дене тәрбиесінің жаңа әдістері мен құралдарын (өскелең ұрпақ үшін де, студент жастар үшін де) іздестіруге, жетілдіруге, әзірлеуге және енгізуге (сынақтан өткізуге) тура келді және бұл әлі де жалғасуда.

Оқытудың жаңа әдістерін жасаушылардың көпшілігінде негізгі болып табылатын осындай жетілдірулердің құрамдас бөліктерінің бірі – дене тәрбиесі мен жастарды дамытудың «классикалық» әдістерінің, сондай-ақ білім беру сегментінің қашықтық тармағына жататын әдістерінің үйлесімі.

Осындай жүйелендірілген технология бойынша оқыту келесі процестерде байланысады: а) білім алушының қызметін ұйымдастыру және бақылау; б) әдістемелік материалды іріктеу (әзірлеу) бойынша оқытушының (мұғалімнің, жаттықтырушының) қызметі, сондай-ақ олардың орналасқан жері бойынша қажетті ресурстарды ұсыну және оларға қол жеткізу.

Бұл процестер бір-бірімен тығыз байланысты және олардың үнемі өзара әрекеттесуі әрі қарай оқыту схемасын, сондай-ақ таңдалған техниканың тиімділігін анықтайды.

Бұл мәселені тереңірек зерттеу барысында (жастарды қашықтықтан оқыту жағдайында тәрбиелеу және дамыту) зерттеушілер «педагогикалық оқыту» сияқты ұғымға көбірек жүгінеді. Егер бұрын оқыту өзара байланысы мен өзара іс-қимылы анық байқалатын оқу процесінің «мұғалім – оқушы» болып келетін екі компонентінен (тармағынан) тұрса, қазіргі уақыттың реалиясында бұл «схема» кейбір өзгерістерге ұшырады. Енді «мұғалім – оқушы» құрылымына «мұғалім – оқу ақпаратының құрылымы – оқушы» аралық буыны қосылды [1]. Бұл қазіргі уақытта университеттегі толыққанды оқу қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады. Алайда, бұл зерттелетін мәселенің толық әлеуетін толық анықтамайды.

Университетте оқытудың заманауи шарттары материалды игерудің жаңа әдістері мен тәсілдерін практикада қолдануды емес, олардың жүйелілігін, сонымен қатар тиімді қайтарымдылығымен ынтымақтастықты талап етеді.

Зерттеу жұмысының әдістері мен бағыттары. Негізгі топтардың білім алушыларымен қатар денсаулық жағдайы бойынша ауытқулары бар студенттер үшін де (арнайы медициналық топ (АМТ) және емдік дене шынықтыру тобы (ЕДШ) үшін де әзірленген «Дене шынықтыру» пәнінің оқу-әдістемелік кешендері пәннің бағдарламалық материалын өз бетінше зерделеуге және игеруге бағытталған. Осылайша, электронды ресурстардағы материалмен жұмыс, ең алдымен, үйде жұмыс істеуге бағытталған (компьютерлік техника).

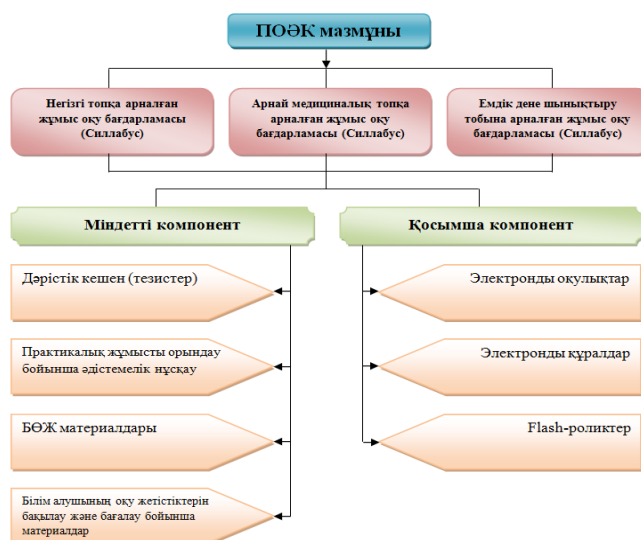
Зерттеу жұмысының нәтижелері. Әзірленген пәннің оқу-әдістемелік кешендері (ПОӘК) негізі бағыттар бойынша модульдерді біріктіру (оқытылатын спорт түрлері), ҚББ жүйесіне бейімделген міндеттер, сондай-ақ әдеби дереккөздерге (интернет ресурстармен қатар кітапхана қорына) сілтемелер болып табылатын қалыптасқан жүйе ретінде ұсынылған.

Пән бойынша ОӘК жүйелендірілгеннен кейін, дайындықтан өтіп, кешендерді әзірлеуде тиісті дағдыларды алғаннан кейін оқытушылар білім алушылардың алған білімдерін практикалық сабақтарда өз бетінше зерделеуге және қолдануға дайындалуына мүмкіндік беру үшін осы материалды (теориялық, практикалық және әдістемелік) электрондық базаға (пәннің электрондық контентін толтыру) орналастырады.

Контентте әзірленген кешендердің мазмұндылығын осындай түрде бөлу қолда бар деректер базасының барлық алуан түрлілігінен (электрондық және баспа көздері) жастардың дене тәрбиесіне, сондай-ақ өскелең ұрпақтың дене шынықтыруына ғана назар аударатын сегментті бөліп көрсетуге мүмкіндік береді.

Электрондық контенттің градациясы мен құрылымы **1-суретте** көрсетілген.

Әзірленген кешендердің құрылымына енгізілген құралдардың, сондай-ақ олардың вариативтілігімен әдістердің алуан түрлілігі білім алушыларға барынша теориялық және әдістемелік білім алу мүмкіндігін пайдалануға мүмкіндік береді [2].

1 Сурет Электрондық контенттің құрылымы

Оқу және білім беру ақпаратына авторландырылған қолжетімділікке байланысты педагог пен білім алушының мүмкіндіктері мынадай: бірінші – пән бойынша өз ақпараттық құралдары (ақпарат көздері) қол жетімді, сондай – ақ оқытудың өзгеріп отыратын шарттарын ескере отырып, өзгерістер енгізу мүмкіндігі; екінші - жұмыс бағдарламасының зерделенетін бөліміне (модуліне) сәйкес контентке қол жеткізу құқығы.

Қашықтықтан білім беру (ҚББ) жағдайында білім беру процесінің құрылымдық компоненттерінің реттілігі мен өзара байланысы төменде **2-суретте** схемалық түрде көрсетілген.

2 Сурет ҚББ жағдайында білім беру үдерісі

Контент шеңберінде әзірленген кешендер мүмкіндіктердің өте кең спектріне ие, олардың бірі: бағдарлама модулі тақырыбы бойынша білім алушының өзіндік жұмысына арналған тапсырмалар; дене қабілеттерін дамытуға бағытталған жаттығулар кешендерін орындау; тест тапсырмаларын орындау; зерттелетін бағдарлама модульдерінің мәселелерін талқылау үшін on-line қосу; презентациялық материалды орындау және т. б.

Электрондық контент мынадай түрде әзірленген: педагог орындалған жұмысты тапсырманың тиісті түрі бойынша тексере, бағалай және баға бере алады, ал білім алушы тапсырманы ала алады, оны орындай алады, орындалған жұмыстың электрондық журналда көрсетілген бағасымен таныса алады.

Әзірленген кешеннің бағдарламалық материалы құрылымының икемділігі оның тиімділігін бағалауға мүмкіндік береді.

Әзірленген кешен бойынша осындай дәйекті жұмыс барысында байқалған оң динамика, сондай-ақ материалды ұсыну және беру әдістері мен тәсілдерінің үйлесуі, оқушылардың денсаулық жағдайын жақсарту дене шынықтырумен айналысуға ынталандыру көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Соңғысы, өз кезегінде, дененің функционалды жүйесіне айтарлықтай әсер етеді, бұл кейде пәндер бойынша үлгерімді жақсартады. Осы тұрғыда оқу үлгерімі мен сауықтыру дәрежесі – бұл «дене шынықтыру» пәні бойынша да, таңдалған мамандық шеңберіндегі басқа пәндер бойынша да бірін-бірі толықтыратын компонент [3].

Арнайы медициналық топ (АМТ) және емдік дене шынықтыру тобына (ЕДШ) жататын студенттермен жұмыстың (денсаулық жағдайы бойынша дене шынықтырумен айналысуға шектеулері бар) бағдарламалық материалында ішінара басқа ерекшелік бар. Білім алушылардың осы контингентіне негізінен оқытудың жеке және/немесе топтық

әдістері қолданылады. Негізгі назар оқу кешенінің теориялық компонентін игеру дәрежесіне аударылады.

Өз ауруының ерекшелігін біле отырып, студент өз бетінше оқып, өз сұрағының ерекшелігіне назар аудара отырып, қолданылуы дененің физикалық дамуына және жалпы сауығуына пайдалы әсер ететін дене шынықтыру жаттығулары мен құралдарын таңдайды, Материалды игеру және зерттеу дәрежесін бақылау оқытушыға презентациялық материалды ұсыну арқылы, сонымен қатар спорт залында дайындалған жаттығулар жиынтығын орындау арқылы жүзеге асырылады.

Топтардағы бағдарламалық материалдың (негізгі, АМТ және ЕДШ) әртүрлі бағыттылығына қарамастан, техникалық құралдар мен электрондық-цифрлық база арқылы оқытушы мен білім алушының жұмыс принципі өзгеріссіз қалады.

Қорытынды

Оқу процесіне «электрондық-цифрлық және интернет ресурстар» сияқты компонентті енгізумен жоғары оқу орнындағы дене тәрбиесі мен дене шынықтыру біраз жаңаша өзгерістерге ие болды. Мұндай жаңалықтар пән бойынша бағдарламалық материалды игеру үдерісіне қайшы келмейді, керісінше, ғылым мен білім берудегі оқытудың басқа әдістерінің үнемі ашылуын ескере отырып, білімді неғұрлым өнімді және тұтас игеруге және оларды залда практикалық сабақтарда қолдануға ықпал етеді.

Осылайша, әдістемелік ұсынымдар мен нұсқаулармен бекітілген және дене шынықтыру бойынша практикалық сабақтарда жүзеге асырылған теориялық білім алу студенттердің үлгерімімен тікелей байланысты болып табылатын материалды игерудің «толық көрінісін» береді.

Әдебиет:

1. Педагогика: учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. 4-е издание. – Москва: Школьная пресса, 2002. – 512 с.
2. Гозман Л.Я. Дистанционное обучение на пороге XXI века: монография / Л.Я. Гозман, Е.Б. Шестопал. – Ростов-на-Дону: «Мысль», 1999. – 368 с.
3. Коваленко Т.Г. Модель здоровья человека в физическом воспитании: монография / Т.Г. Коваленко. – Волгоград: Серия «Труды учёных ВолГУ», 2005. – 282 с.

Әдебиет:

1. Pedagogika: uchebnoe posobie dlya studentov pedagogicheskikh uchebnyh zavedenij / V.A. Slastenin, I.F. Isaev, A.I. Mishchenko, E.N. SHiyanov. 4-e izdanie. – Moskva: SHkol'naya pressa, 2002. – 512 s.
2. Gozman L.Ya. Distancionnoe obuchenie na poroge XXI veka: monografiya / L.Ya. Gozman, E.B. Shestopal. – Rostov-na-Donu: «Mysl'», 1999. – 368 s.
3. Kovalenko T.G. Model' zdorov'ya cheloveka v fizicheskom vospitanii: monografiya / T.G. Kovalenko. – Volgograd: Seriya «Trudy uchyonyh VolGU», 2005. – 282 s.